

HÖGAKTUELLT

Personaltidning för HÖGSKOLAN I GÄVLE Nr 8 – December 2010

Minnen ger ett bättre liv

Livssituationen för allvarligt sjuka kvinnor kan förbättras genom att de ges möjlighet att berätta minnen från tiden innan de drabbades av sjukdom. Det visar Lisbeth Claeson i sin doktorsavhandling.

Sid. 4

Tio miljoner till forskning

Tre forskningsprojekt vid HiG har nyligen fått sammanlagt nästan tio miljoner kronor. Mest fick ett projekt vars mål är att förändra de lägre årskursernas undervisning i naturvetenskap.

– De ämnena omges av en kultur som säger att de är lämpligare för män att studera, säger Anita Husenius.

Sid. 3

Laboratoriet har tömts

Sid. 6

**HÖGSKOLAN
I GÄVLE**

Högaktuellt

Personaltidning för
Högskolan i Gävle
801 76 Gävle
Besöksadress:
Kungsbäcksvägen 47

[www.hig.se/
hogaktuellt/](http://www.hig.se/hogaktuellt/)

Ansvarig utgivare:

Lars Söderberg
senior advisor

Redaktör:

Ove Wall
E-post: owl@hig.se
026-64 89 17

Tryck:

NRS Tryckeri
1 500 ex.

Annonsspriser:

3 000:-/kvartssida
5 500:-/halvsida
exkl moms
Även andra format
kan fås.

Nästa nummer:

v. 8 2011
Manusstopp:
8 februari

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta in insänt material. Det görs om möjligt i samråd med skribenten. Ange gärna källan vid citering.

Nu är det jul igen...

... som gruppen Just D sjunger. Det är omöjligt att ta miste på att, kanske vår mest uppskattade högtid, julen står för dörren. Ändå blir vi lika överraskade varje år av att den redan är här. Adventsveckorna passerar i rasande fart. Kanske beror det på att vi vill hinna med så mycket, och få oavslutade saker klara på jobbet. Men även hinna förbereda många saker som hör julen till. Förutom alla ljus och stjärnor, bidrar för mig även vetskapen om att vi snart går mot ljusare tider med längre dagar till att lysa upp vintermörkret.

Verksamhetsmässigt befinner sig Högskolan i en ljus period. Vi har historiskt sett aldrig haft så många studenter som nu och det påverkar Högskolans ekonomi positivt. Det faktum att Högskolan under året fått sin första forskarutbildningsrätt och det högsta möjliga betyget (A) för hur vi arbetar med kvalitet i vår verksamhet sprider också ljus över oss. Detsamma gäller de framgångar vi rönt i kampen om externa forskningsmedel. Vi har under året, i hård konkurrens med andra lärosäten, tagit hem bland annat Vetenskapsrådsmedel och FAS-anslag av betydande omfattning. Det visar att vi har hög kvalitet på forskningen.

Det nya huset på campus, som ska rymma den verksamhet inom profilen "Byggt Miljö" som tidigare låg på Brynäs, står nu också klart och bidrar med extra ljus över campusområdet på Kungsbäck. Här hoppas vi också att husets tredje våning, som inrymmer en mötesarena för samverkan mellan Högskolan och det omgivande samhället, ska bli en klart lysande

Rektor Maj-Britt Johansson

mötesplats som bidrar till såväl Högskolans som regionens utveckling i framtiden.

Vad kan vi då förvänta oss av det nya året? Kommer vi att uppleva det som lika ljust som innevarande år? Ja, när det gäller studenttillströmningen tyder våra prognoser på att antalet studenter som söker sig till våra utbildningar under 2011 till och med kommer att bli fler än under 2010. Det kan tvinga fram prioriteringar mellan program och kurser i vårt utbildningsutbud. Hur vårt samlade utbildningsutbud kommer att se ut under 2011 vet vi inte med säkerhet i skrivande stund eftersom utfallet på våra ansökningar inom lärarutbildningen inte är känt. Mot bakgrund av Högskolans kompetens inom området hyser vi dock goda förhoppningar att lärarutbildningen även i framtiden kommer att utgöra ett viktigt och påtagligt inslag i Högskolans verksamhet.

Vi hoppas också på ett positivt utfall på vår ansökan att ge civilekonomutbildning i Gävle. Det skulle i så fall innebära att

vi kan gå vidare med planerna att undersöka möjligheten att starta Gävle Business School. Två nya Coop-utbildningar, i nära samarbete med näringslivet och den offentliga sektorn, planeras också starta under 2011.

Det är också vår förhoppning att vi ska erhålla ytterligare en forskarutbildningsrätt under nästa år. Denna gång inom vår andra mycket starka forskningsprofil: Hälsofrämjande arbetsliv.

Högskolan kommer under nästa år även att anta en ny verksamhetsidé och en ny vision. Det är min förhoppning att människans livsmiljö får en central plats i dessa. Det är ett arbete som vi ska göra tillsammans lärare, studenter och övrig personal i vårt lärosäte, Högskolan i Gävle.

Jag vill varmt tacka er för det gångna året och tillönska er alla en God Jul och ett Gott Nytt År!

MAJ-BRITT

HiG får rätt att utbilda yrkeslärare

Precis vid denna tidnings pressläggning kom beskedet från Högskoleverket att HiG får rätten att ge yrkeslärarexamen.

HiG har även sökt rätten att examinera grundskollärare och ämneslärare. Besked om detta kom dock efter att tidningen gått i tryck.

Tio forskningsmiljoner till HiG

Miljoner rinner in till HiG:s olika forskare. Nu senast sammanlagt närmare tio miljoner till tre olika projekt.

Förändrad undervisning

Mest får en forskargrupp bestående av **Anita Husenius (bilden)**, **Annika Gullberg** och **Kristina Andersson**, lektor i kemi, biologi respektive adjunkt i biologi. För 5,5 miljoner kronor från Vetenskapsrådet ska de

undersöka hur man kan öka genusmedvetenheten hos blivande lärare i grundskolans tidigare år och om det i förlängningen kan

Arbetsminne och störande ljud

– Att ett lärosäte vid sidan av de etablerade universiteten får grundforskningsmedel i psykologi från Vetenskapsrådet hör inte till vanligheterna.

Det säger professor **Staffan Hygge** som tillsammans med kollegan **Anders Kjellberg** och den nyblivne doktorn i psy-

Söker smartare datainsamling

Som forskare har man inte bara till plikt att dra så rätt slutsatser som möjligt. Man bör också förvalta de forskningsmedel man fått så bra som möjligt.

För att studera kostnadseffektivitet hos olika metoder för att samla in information om fysisk belastning i arbetslivet, har **Marina Heiden (bilden)** beviljats

kologi **Patrik Sörqvist (bilden)** ska utforska människans arbetsminne.

Att ljud kan vara störande, speciellt när vi håller på med något viktigt som inte har med ljudet att göra, vet vi alla. Men varför det är så är ännu inte lika klart.

– Arbetsminnet verkar vara inblandat när människan försöker koncentrera sig, och försöker låta bli att reagera på ljud och när hon söker efter information som ligger lagrad i hen-

två miljoner kronor från FAS, Forskningsrådet för arbetsliv och samhälle.

förändra undervisningen i de naturvetenskapliga ämnena.

– De här ämnena omges av en speciell kultur som säger att de är mer lämpliga för män att studera. Det speglar sig tydligt i skillnader i intresset för högre studier på området fördelat på kön, säger Anita Husenius.

Då många lärare i de lägre årskurserna själva har samma erfarenhet från sina egna utbildningar vill forskargruppen välja en annan strategi.

– Vi vänder oss till och följer en ny årskull lärarstudenter som kommer att ges kritiska

perspektiv på genus i relation till naturvetenskap.

Projektet ska pågå under 2011–2013 och genomförs i samarbete med Centrum för genusvetenskap vid Uppsala universitet samt med de enskilda forskarna **Anna Danielsson** vid University of Cambridge, **Minna Salminen-Karlsson**, Uppsala universitet och **Kathryn Scantlebury**, professor vid University of Delaware.

Gävleforskarna är verksamma vid Akademin för teknik och miljö.

OWL

nes långtidsminne, säger Patrik Sörqvist.

OWL

Vid nära nog all forskning går en inte så liten del av forskningsanslagen till att samla in värden som sedan kan analyseras. Detta gäller vid till exempel forskning om arbetsmiljöer och mätning av fysisk arbetsbelastning.

– Såväl forskare som företag och organisationer vill kunna samla in data om fysisk belastning på ett så billigt sätt som möjligt utan att tumma för mycket på tillförlitligheten i informationen, säger Marina Heiden.

Hon kommer att göra direkta mätningar av fysisk belastning hos personal på Korsnäs AB och jämföra resultaten med lätt insamlade uppgifter om personalens upplevda belastning.

– Sedan kommer precisionen i mätningarna att vägas mot kostnaderna. Projektet kommer att visa vilka metoder som är mest kostnadseffektiva och resultatet är användbart för alla som behöver samla in sådana data.

OWL

Berättandets kraft i ny avhandling

Lisbeth Claeson disputerade i september med en avhandling om hur svårt sjuka kvinnor genom egna berättelser snabbare kan omformulera livets mening och sätta in sig själva i större sammanhang på nytt efter den inledande kaosupplevelsen.

Genom att låta allvarligt sjuka kvinnor berätta om sina liv och minnen kan man hjälpa dem till ett nytt meningsskapande i livet. Det visar Lisbeth Claesons doktorsavhandling som är resultatet av två års intervju med sex kvinnor om deras situationer och upplevelser.

Lisbeth Claeson har genom sitt yrkesliv som sjuksköterska, bland annat inom onkologin, samtalsterapeut och som lärare inom vård samt pedagogik, skaffat sig djupa erfarenheter om svårt sjuka människors situation.

Därför var det naturligt att detta blev ämnet för hennes doktorsavhandling.

– När man drabbas av svår sjukdom, till exempel allvarlig cancer, hamnar man först i kaos. En kvinna med hjärt-

infarkt berättar: "Det var en infarkt och det hade jag inte väntat mig! Varför skulle detta hända mig? Varför skulle inte jag orka?"

Ingen idé

Man kan få svårt att uthärda osäkerheten och den begränsning av livet och vardagen som uppstår. Man kan bli oförmögen att se meningen med livet och framtiden. En annan kvinna berättar: "Jag tänkte det är ingen idé, vad lever jag för?"

– Det kan även gå så långt som att den sjuka redan vid sjukdomsupptäckten i tanken bearbetar döden som den enda lösningen, säger Lisbeth Claeson.

Ersätts av rädsla

Synen på sig själv som levande varelse, eller bilden av sig själv i ett större sammanhang, kan försvinna och ersättas av rädsla för sjukdomens fortskridande och för döden.

En berättelse citeras:

"För mig har osäkerheten, hur lång tid jag kvar att leva, framträtt. Vi lever i vår nutid som att livet inte är begränsat. När jag tänker på mitt liv har det varit svåra stunder och mycket har hänt. Av det tror jag att man växer."

Mognadsprocess

– Med tiden går de sjuka igenom en mognadsprocess och kan så småningom göra upp med sin konflikt, omformulera livets mening och börja sätta in sig själv i ett annat och större sammanhang igen.

Ny livsmening

Lisbeth har funnit att kvinnornas berättande om sin situation, sin upplevelse och återknytande till minnen av händelser och platser från tidigare i livet är en väg mot att kunna åter skapa livsmeningen eller det livsmönster man hade innan sjukdomens utbrott.

Naturens betydelse

"Naturen betyder mycket för att se sig själv i ett större sammanhang" berättar en av kvinnorna i Lisbeths intervjuer. En annan säger: "naturen är livet, där är så tyst, lungt och fridfullt. Jag är uppväxt i Lappland."

Det visar sig att andlighet och tro ger större sammanhang och meningsskapande: "Allt i livet hänger ihop, andlighet ger kraft, vila och mening."

En paradox

– Tidigare vistades svårt sjuka patienter längre sammanhållen tid på sjukhus. Det medförde att tillfällena för naturliga samtal med läkare och sjuksköterskor, om sina egna liv, hade längre tid på sig att växa fram. I dag är situationen annorlunda på grund av korta och effektivare behandlingsmetoder och att patienterna får åka hem mellan behandlingstillfällena.

I avhandlingen, *Tid och existentiellt meningsskapande. Kvinnors berättelser om sitt liv med allvarligt sjukdom*, visar Lisbeth Claeson hur framkallandet och berättandet om personliga minnen av nära re-

“ Livet är viktigt, det är klart att det blir viktigt i en sådan här situation.

lationer, händelser och platser får kvinnorna att växla från att befinna sig i enbart den objektiva mätbara tiden till att se sig själv i vad hon kallar upplevd tid.

Omformulera synen

Det är ett tillstånd man kan försätta sig i under berättandet och som kan beskrivas som att man återupplever händelser och platser. Tillståndet i nuet som det berättas om är inte helt olik meditation och ger utmärkta möjligheter till att omformulera synen på sig själv och sin situation.

Lisbeth skriver "genom att kvinnorna konfronterar sin egen existens införlivas den allvarliga sjukdomen med den egna inre självbilden. Betydelsen mellan nuet och framtiden förstärks." I en berättelse uttrycktes det: "Livet är viktigt,

det är klart att det blir viktigt i en sådan här situation."

Medmänskligt arbete

Lisbeth Claesons förhoppning är att den pedagogiskt filosofiska inriktade avhandlingen ska få betydelse för allvarligt sjuka människor och deras anhöriga genom det medmänskliga arbete som vid sidan av det kliniska, bedrivs inom vården men också inom den verksamhet som präster och diakoner eller samtalsterapeuter arbetar professionellt med, det vill säga att lyssna och att samtala.

Att hon valt att intervjua enbart kvinnor beror på, säger

hon, att kvinnor inte har varit jämlika inom vården där mannen fortfarande är normen trots många påstådda försök till förändring.

– Jag har därför velat synliggöra kvinnorna.

Lisbeth är universitetsadjunkt i pedagogik vid Högskolan i Gävle, Akademin för utbildning och ekonomi och doktorsavhandlingen lades fram vid Stockholms universitet i slutet av september.

OVE WALL

GIS och hårdrock

Årets sista miniföreläsning i bibliotekets serie 12 minuter klockan 12 ägnades åt vitsen och nyttan med GIS, Geografiska Informationssystem, och hölls av datavetenskaparen Roland Norgren.

Han är projektledare för DaGIS, en kompetenssamling av regionens aktörer på området GIS, vars uppgift är att sprida kunskap och höja beställarkompetensen för den snillrika och användbara positionstekniken.

Nästan framme

DaGIS vision är att tillsammans med andra företag och grupper bygga Europas ledande forsknings- och kompetenscenter för utveckling och tillämpning av geografisk teknik.

– Det låter ambitiöst men faktum är att vi nästan redan är där. Future Position X som också ingår i projektet är det största klustret inom GIS i Europa.

Redan 1854 fanns GIS, antagligen utan att skaparen, John

Snow, visste om det. Han använde sig av kartor för att pricka in källan till ett stort kolerautbrott i London detta år.

– Nu finns positionsbestämning i en mängd elektroniska saker för olika syften.

Larmande armband

Roland Norgren exemplifierade med det lilla armband som kan användas för att larma om demanta personer rör sig utanför ett förutbestämt område.

Hellre hårdrock

November månads föreläsare var Fereshteh Ahmadi som forskar om vård av cancersjuka ur ett mer kulturellt perspektiv.

Hon har bland annat funnit att många cancerpatienter, oavsett ålder, hellre lyssnar på hårdrock och punk än klassisk musik. Fereshteh Ahmadi tolkar det som att de hårdare musiktyperna i högre grad hjälper patienterna att leva ut sina känslor och därmed stilla oron.

OWL

Slutet av en epok när labbet töms

Nu har BMG:s stora laboratorium på Brynäs tömts. Samtidigt går en epok i Gävles akademiska utveckling i graven.

Statens Institut för bostadsforskning, SIB, bildades 1960 och var då lokaliserat till Stockholm. Men vid den stora utlokaliseringen av statliga verk i mitten av 1970-talet skickades Lantmäteriverket och SIB till Gävle. SIB till de då nybyggda lokalerna på Brynäs

Många på verken valde att följa med till den nya staden, andra inledde pendelvägen mellan Stockholm-Uppsala-Gävle som delvis fortfarande råder.

Unik vindtunnel

Verksamheten togs 1994 delvis över av KTH och Uppsala universitet men de senaste tio åren har bostads- och byggnadsforskningen lagt en stark grund för Högskolans profilområde byggd miljö.

Här finns även en unik vindstunnel som visat sig bli alldeles för dyr att flytta och får tills vidare stanna kvar.

Nu töms lokalerna ända in till ytterväggarna och förvandlas till idrottshall och aula för Internationella Engelska Skolan

De nya lokalerna är inflyttat och invigs den 17 februari.

Sydafrikanskt samarbete

Professor Keyan Tomaselli och MA Eliza Govender från Universitetet KwaZulu-Natal i Sydafrika besökte i slutet av november HiG för planering av ett Linneaus-Palmeutbyte.

Under besöket hölls även ett seminarium med titeln *Om undran inför det post-industriella samhället II*, om vad som håller ihop samhället efter industrialismen. Utbytet ska ske mellan Media studies på HiG och CCMS, The Centre for Communication, Media & Society, UZKN.

Biblioteksfortbildningen inom PentaPlus avslutad

Med stöd från Europeiska socialfonden startade hösten 2009 PentaPlus-projektet för gemensam kompetensutveckling av bibliotekspersonal på de fem lärosätena i Dalarna, Gävle, Karlstad, Mälardalen och Örebro.

Omkring 150 personer har deltagit i utbildningar och erfarenhetsutbyte i bibliometri, engelska, digitala medier med mycket mera.

Fysiska möten har varvats med virtuella via Adobe Connect. En nätföreläsning för samtliga PentaPlus-deltagare ordnades av bibliometrinätverket som fortsätter sina nätträffar för att dryfta frågor som till exempel kvalitén i våra lokala publikationsdatabaser.

Engelskakurser har hållits på alla lärosäten, här i Gävle med Per Otterstedt som lärare.

Personlig kontakt

En effekt av PentaPlus-projektet är att personliga kontakter knutits kollegor emellan, den som sitter ensam med en arbetsupp-

gift har kunnat hitta en annan "ensamvarg" att byta erfarenheter med.

Späckat program

Projektet avslutades 18-19 november i Gävle. Ett späckat program med föreläsningar; om bemötande (upppfriskande skojigt) av Karlstadforskaren Per Echeverri; om hot och möjligheter med sociala medier av IT-strategen Pär Ström; om Mobility and innovation in education av Jeremy Speller, Director of Media Services at University College London (det äldsta universitetet med de nyaste undervisningsmetoderna). En representant från Apple avslutade med nyheter om mobila enheter.

Till sist gavs middag i biblioteket med underhållning av den spänstiga stråkkvintetten Salong Mondiale och de finurliga musikerna Bengt Söderhäll och Urban Forsgren.

Håll utkik efter inspelade föreläsningar på vår hemsida.

BARBRO CARLSSON
BIBLIOTEKET

Stipendiater utsedda

Att mäta tjocklek på rörmaterial med ultraljud är okonventionellt men icke desto mindre användbart. Om detta har Anders Östlin skrivit ett intressant examensarbete.

Sådana mätningar görs vanligtvis genom att mäta tiden mellan två ekon av en utsänd puls. Metoden är emellertid känslig för störningar och yttre påverkan. Anders Östlin har beskrivit en annan och mindre störningskänslig metod för vilken han tilldelas stipendium på 10000

kronor från Unionen Gävleborg.

Årets ekonom

Som vanligt delades även priset för Årets ekonom ut vid Kontakta, arbetsmarknadsdagen som arrangeras av studentföreningen Gavlecon, den 25 november i samband med kvällens bankett i Gasklockorna.

Mottagare var Patric Salmén som därmed tillgodogjorde sig 10000 kronor även han.

OWL

Kalendarium

- 11/1 Medlemsträff Fotoklubben i VR-labbet.
- 17/2 Matchvärdskap, Läkerol arena. Brynäs IF-Linköpings HC.
- 18/2 Kl. 14.00. Invigning av nya huset.
- 18/2 Personalföreningsfest på Campus. Svenska Showorkestern Phontrattarne, show och dans. Föranmälan behövs, se föreningens webbplats.

HiG-lärare till tysk vetenskaplig redaktion

Evert Vedung, ofta anlitad inom HiG-kurser om utvärdering och kvalitetsarbete bland annat vid Akademin för hälsa och arbetsliv, har utsetts till medlem av editorial board för Zeitschrift für Evaluation. Tidsskriften utges av Universität des Saarlandes i Saarbrucken.

Alla artiklar (på tyska och engelska) ar kollegeregranskade och intagna i Social Sciences Citation Index, SSCI.

Han är professor emeritus i statsvetenskap, särskilt bostadspolitik, Uppsala universitet, med placering i Rådhuset, Gävle.

Sakerhetskonferens 2011

Välkommen till Högskolan i Gävle
den 13 - 14 april

Sakerhetskonferensen för svenska universitet och högskolor genomförs den 13 - 14 april 2011 vid Högskolan i Gävle.

Exempel på områden som kommer att tas upp på konferensen:

- Informationssäkerhet
- Anlagd brand
- Hot mot universitet och högskolor
- Andra kulturers syn på Sverige
- Verksamhetsforsakringar
- Teknik för larm och bevakning

Mer information kommer i januari 2011.

Lars Söderberg
Senior rådgivare, Högskolan i Gävle
lsg@hig.se

B

SVERIGE

Porto
betalt**Uppfinning:
– utskrivbara
datafiler**

I akt och mening att spara träd har ett nytt filformat sett dagens ljus som omöjliggör utskrift av dokument.

Det är Världsnaturfonden, WWF, som ligger bakom och filformatet heter likadant, *.WWF.

Ett slags PDF

Egentligen är det en form av PDF-fil som skapas med det gratis nedladdningsbara tillägsprogrammet Saveaswwf. Och som namnet antyder är det ett slags Spara som-funktion som i stället för att spara filen som en PDF sparar den som en WWF.

Dokumentet kan distribueras på alla sätt som andra digitala dokument. Enda skillnaden är att innehållet inte kan skrivas ut på papper. Vilket alltså sparar träd.

Finns för både Mac och PC här www.saveaswwf.com/.

OWL

baktanke

Surfplattan har på för mig okänd väg utsetts till Årets julklapp och följer alltså den tradition som startade 1988 med bakmaskinen. (Det är väldigt sällan en samlartallrik utses.) Bägge dessa grejer brukar följas av en bruksanvisning, som inte alltid gör handhavandet enklare. Dagens ungdomar hävdar med bestämdhet att om en elektronisk pryl behöver en manual är den felkonstruerad. Känns tilltalande. Och till sist: jultomten finns inte på riktigt. Den är bara påhitad. Precis som troll, älvor och kungar.

OWL

Varför blir det så bra?

Exempel på melodisk färgållning, från Lofoten. Foto: Mats Djupsjöbacka

Om du gillar ett foto som du tagit kan det vara bra att veta vad det beror på till nästa gång du ska fotografera. Där kan färglära vara en god hjälp.

Vid Fotoklubbens träff den 7 december talade Mats Djupsjöbacka om färglära, vad det är och hur man kan utnyttja färgkunskap vid fotograferandet.

Olika färgteorier togs upp med exempel via Mats egna vackra fotografier.

Även exempel på mindre lyckades färgkombinationer fanns, genom intilliggande komplementfärger vilket får färgerna att bråka om plats i hjärnans varseblivning.

Ett tiotal personer deltog vid träffen. Se vidare www.hig.se/fotoklubben/.

Detta är...

årets sista nummer av Högaktuellt.

Den lilla redaktionen tänker snart ägna sig åt att fira jul och nyår och sätter i januari igång med nr 1-2011.

Idéer, tips, material, debattartiklar och annat kan givetvis skickas via mejl hela helgen.

Nästa tidning kommer i slutet av februari.

**God Jul och
Gott nytt år!**

20221635